

– Tíð skal vera til spælið, samrøðuna, frásøgnina, lesingina, spæliskrivingina, putlispælið og tekningarnar og annað mennandi virksemi, har møguleikar samstundis eru at menna málið

Barnið má fáa tíð at menna mál sítt í mun til sínar fortreytir og í mestan mun samsvarandi sín aldur.

Málið ein partur av menningini

Málið er fjølbroytt, ein samanseting av kropsmáli, ljóði, birting, orðum og tankum, og er hetta sera týðningarmikil vitan hjá teimum, sum eru um børnini. Mál gevur møguleikar at fremja tilvit- aðar gerðir og fata orsøkir og sambandið teirra millum. Vit samskifta sum sagt ígjøgnum kropsmál, hugburð, keipur, tekin, nýtslu av røddini og máltóna. Talaða málið brúka vit at bera fram okkara hugsanir í orðum, tað verið seg í myndamáli ella ítøkiligum máli. Fyri at at náa best møguligu málsligu menningini, mugu vit tí arbeiða við øllum síðum av málinum.

Málið er nær knýtt at øðrum menningarøkjum, eins og tað styðjar undir tey og er treytað af teimum, t.d. rørslu- ligu menningini. Um Anna hevði verið stuðlað í síni málmenning, hevði hetta

stuðla fatanarligu, kensluligu og sosialu menningini hjá henni. Skal tað eydnast at røkka øllum børnum á teirra støði, má dagstovnurin gera ítøkiligt, hvørji øki ætlan skal leggjast fyri at arbeiða við. Tað vil siga, hvat tey vilja gera, og hvussu hetta verður eftirmett.

Samstarv millum stovn og heim

Málmenning er ein sera umfatandi tilgongd, tí her eru bæði arvaligir og umhvørvisligir tættir inni í myndini. Vit vita, at seinni nevndi tátturin hevur ein stóran leiklut, tá ið henda tilgongdin byrjar. Hetta ger, at dagstovnurin, har børnini eru stóran part av vaknu tímunum frá ½ árs aldri og til umleið 7 ára aldur, hevur eina sera stóra ábyrgd fyri málmenningini hjá børnunum, og má bera so í bandi, at tey fáa høvi at menna sínar íbornu málsligu eginleikar, so teirra mál fullmennist. Um hetta skal eydnast, mugu námsfrøðingar kenna til málsligu menningina hjá børnum soleiðis, at teir kunnu meta um teirra mál og vera førir fyri at stuðla teimum í framhaldandi menningini.

Málið hevur síni eyðkenni, fyritleyktir, umhvørvisligar treytir og viðføddar frammanundan ásettar eginleikar. Alt virksemið saman við barninum er við at menna málið hjá tí, tá ið vitan er til

staðar um, at neyðugt er at laga seg til barnsins menningarstig og áhuga. Hetta skal vera gjørt við virðing og kærleika og við áliti á, at barnið í orð og talu hevur rætt at gera sína ávirkan galdandi.

Dýrabaru barnaárin

Harafturat skal hetta virksemið vera flættað inn í dagligdagin hjá børnunum í tryggunum kørmum í samveru við vaksin og onnur børn. Soleiðis kundi Anna í barnagarðinum og heima náttúrliga havt verið stimbrað í at ognar sær málið, so hon fekk gleði av tí í spælandi tilgongdum. Hetta er stuttlig læring, og børnini uppliva í einum sosialum felagsskapi allar teir møguleikar, sum málið gevur fyri einum viðkomandi og áhugaverdum lívi, sum tey gjøgnum málið fáa ávirkan á.

Ein sera týðningarmikil partur í barnsins málsligu menning eru sjálvsagt foreldrini, sum eru »serfrøðingarnir« í sínum barni, og eru tey ein umráðandi partur, tá ið talan er um stuðul og menning av málinum hjá børnum. Dagstovnurin hevur serliga stóra ábyrgd móttvegis teimum børnum, sum vaksa upp í heimum, har foreldrini ikki duga at síggja, um barnið mennir eitt nóg væl virkandi mál. Eitt mál, sum stuðlar undir týðningarmiklu læring-

ina, ið er lykilin at fóta sær í eini ókendari framtíð.

Áhugi fyri skriftmáli

Longu um 5 ára aldur vísa fleiri børn áhuga fyri skriftmáli, tølum og bókstavum. Orsøkin til, at børnini ynskja at læra seg skriftmálið er forvitni, hugurin at vera sum hini og at hava somu møguleikar sum tey vaksnu og hini størri børnini. Anna vísti als ongan áhuga fyri skriftmálinum, og tímndi ikki at spæla við málið ella lurta eftir søgum. Um ein útbúgvinn námsfrøðingur, ið hevði góða vitan um málmenning – og sum í skipanini hevði fingið tíð og umstøður at arbeiða við hesum – hevði verið um Onnu, varð hennara tørvur á málsliga økinum sæddur longu tá. Námsfrøðingurin hevði tá víst henni serligan ans og hugt at hennara fyritleyktum, dagligdegi og málsligu menning. So kann hugsast, at tey funnu útav longu, tá ið Anna var 5 ára gomul, at hennara vantandi ansni og áhugi fyri at ”læra” at lesa og skriva hevði sín uppruna í skerdum málsligum førleikum. So hevði Anna ikki skula gjøgnum eyðmýkingina at sitað í 5. flokki og sæð sínar floksfelagarnar flúgva framvið sær í teirra lesimenning, meðan hon kendi seg býtta, hóast hon í veruleikanum er ein skilagóð genta.